

Minden rekordot megdöntött a kínai export

Salát Gergely

Készítette Salát Gergely, vezető kutató, MKI

2025. január 29.

Minden rekordot megdöntött a kínai export

A kínai export és ezzel együtt a kereskedelmi többlet 2024-ben minden korábbinál magasabb volt, és a mennyiségi növekedés mellett az is fontos, hogy a kínai exportban növekedett a csúcstechnológiás termékek aránya, illetve a súlypont eltolódott a „globális Dél” irányába. A kínai gazdaságnak jelenleg egyetlen húzóágazata az export, ennek növekedésével a kínai kivettség is nőtt, ami konszenzusereső külpolitikára ösztönözheti Pekinget. Ugyanakkor a Nyugat nyomásgyakorló képessége csökkent, és nem valószínű, hogy a fejlődő országok egységesen fellépnének a kínai dömping ellen, így Kína mozgástere inkább növekedni fog. Trump vámjai nem lesznek elegendők a kínai térnyerés megállításához, de az EU-nak még komolyabb dilemmákkal kell szembesülnie.

A nemrég nyilvánosságra hozott 2024-es kínai exportadatok minden elemzőt megleptek. Azt lehetett tudni, hogy Kína kivitele növekedni fog, de hogy ilyen nagy mértékben, arra senki sem számított. Miközben mindenki a romló nemzetközi környezetről beszélt, a mennyiséget tekintve a kínai export 12%-kal nőtt tavaly, dollárban számolva a növekedés ennek a fele volt, mivel csökkent a kínai termékek ára, és a jüan árfolyama is romlott (épp e két tényező jelenti a legkomolyabb problémát a külvilág számára). Az import jóval alacsonyabb arányban nőtt, így a kínai kereskedelmi többlet is minden rekordot megdöntött, ennek csaknem egybillió dolláros értéke nagyobb, mint amit a történelemben bármely ország bármikor is elért. Egyes nyugati elemzők szerint az export megugrása annak tudható be, hogy a Trump-elnökség büntetővámjaira készülve az amerikai vállalatok készleteket halmoztak fel a kínai alkatrészekből, de a részletes adatok azt mutatják, hogy beszállás szerepe minimális, más régiók húzták fel a kivitelt az év végén.

A rekordexport mögött a kínai ipar szárnyalása áll. Kína adja a világ ipari termelésének egyharmadát, többet, mint az USA, Japán, Németország, Dél-Korea és Nagy-Britannia együttvéve. A második világháború utáni években fordult elő utoljára, hogy egyetlen ország ilyen mértékben dominálta volna a világ ipari termelését – akkor az USA tudott szert tenni hasonló pozícióra. Mindez nagyban köszönhető a kínai iparpolitikának, amely tudatosan támogatja az iparvállalatok fejlődését, a

kapcsolódó oktatást, kutatás-fejlesztést és beruházásokat. Az export szerepe az utóbbi években újra megnőtt, a kínai gazdaság ugyanis komoly gondokkal küzd az ingatlanszektor válsága, a defláció, az alacsony belső fogyasztás és egyéb tényezők miatt. A fő húzóágazat az export maradt, így a kormányzat is kiemelt figyelmet szentel a kivitelre termelő vállalatoknak, és ösztönzi a külső piacok meghódítását. A kritikusok szerint Kína állami támogatásokkal „túlkapacitásokat” hoz létre, és az otthoni felesleggel tudatosan elárasztja a világpiacot. A kínaiaknak ezért vissza kéne nyesniük a kapacitásaikat, hogy helyreálljon az egyensúly. A kínaiak alaptalannak tartják ezeket a vádakot, szerintük egyszerűen a kínai termékek versenyképesebbek a riválisoknál, ezért is van rájuk akkora igény. A kínai túlkapacitásokról szóló vita a jövőben is folytatódni fog, mert Kína nyilvánvalóan nem fogja visszafogni magát azon a területen, amely jelenleg gazdasági növekedését adja. E növekedésnek ugyanis – némileg leegyszerűsítve – a fele az exportnövekedésből származik, a másik fele pedig az exportnövekedést célzó ipari befektetésekből.

A kínai exporttal kapcsolatban érdemes felhívni a figyelmet két tendenciára. Egyrészt, annak egyre nagyobb részét teszik ki a magas hozzáadott értékű, csúcstechnológiás termékek. Régen elavult az az elképzelés, hogy a kínaiak olcsó tömegárukat gyártanak – persze ezen a területen is őrzik dominanciájukat, de a legnagyobb növekedést az autók, ipari robotok és hasonló termékek produkálták. Másrészt, exportpiacként egyre kevésbé fontos Kína számára az USA és a nyugati világ. A kivitelnek már csak 15%-a megy az USA-ba (néhány éve ez az arány még 20% volt), míg nagyjából fele az Övezet és Út kezdeményezésben részt vevő országokba áramlik, ami rekordot jelent.

Mindez számos következménnyel jár. Egyrészt, a kínai kormányzat törekvései ellenére a kínai exportkitettség nem csökkent, az ország fő gazdasági motorját továbbra is a kivitel jelenti. Ezt arra sarkallja Pekinget, hogy még szorosabbra fűzze a kapcsolatait a „globális Dél” országaival, bővítve és mélyítve az olyan platformok működését, mint a BRICS, a BRI vagy az SCO. Másrészt a nyugati kapcsolatait sem engedheti el, ezért lehetőség szerint igyekszik a konfrontációkat elkerülni, kiegyezni az EU-val és valamiféle *modus vivendi*-t kialakítani Trumppal.

Másrészt, a Nyugat leértékelődése exportpiacként azt is jelenti, hogy a nyomásgyakorló képesség is csökkent, egyoldalú büntetővámokkal nem lehet Kínát térdre kényszeríteni, az ugyanis sikeresen diverzifikálta kapcsolatait. A fejlett világ fontos piaca Kínának, de korántsem az egyetlen, és minden jel arra mutat, hogy a „globális Dél” segítségével Kína ellensúlyozni tudja a nyugati intézkedéseket, ellátási láncai nagyfokú ellenállóképességre tettek szert.

Harmadrészt, a „globális Dél” részéről is felmerülnek kritikák Kínával szemben, annak ipara ugyanis a helyi gazdasági szereplőket is fenyegeti. Kína klasszikus centrum-periféria kapcsolatot alakított ki a fejlődő országokkal, amelyben Kína – technológiai előnye birtokában – magas hozzáadott értékű termékeket szállít, míg cserébe nyersanyagokat és energiahordozókat vásárol. Tehát nem partnerei periférikus helyzetét szünteti meg – ahogy ez a retorikájában szerepel –, hanem az eddigi centrum helyére lép, így a viszony ugyanolyan aszimmetrikus marad. Ezért vannak olyan országok, amelyek már tettek lépéseket bizonyos kínai termékek távol tartására (pl. Brazília, Törökország), kérdés, hogy példájukat követik-e mások, és hogy összeállhatnak-e ezek valamiféle egységfronttá. Ez nem tűnik túl valószínűnek, mert jellemzően ezen országok nyersanyagainak fő exportpiaca éppen Kína, tehát ki vannak szolgáltatva Pekingnek, míg Kína politikai gesztusokkal, eseti alkukkal, látványos infrastrukturális beruházásokkal el tudja kerülni, hogy partnerei összehangoltan ellene forduljanak.

A kínai export növekedése felhívja a figyelmet arra, hogy az egész világ mennyire összenőtt Kínával, s milyen nehéz ezeket a szálakat elvágni. Bár súlya Kína exportjában csökkent, abszolút értékben tavaly is növekedett az amerikai import Kínából, annak ellenére, hogy a politikai kapcsolatok mélyponton voltak, és a Biden-kormányzat is mindenféle szankciókkal sújtotta a kínai termékeket. Valamelyest az EU-ba irányuló kínai kivitel is nőtt, kontinensünk recesszióközeli állapota ellenére. Sokszor elválnak egymástól a politikai szándék és retorika, illetve a reálgazdasági szereplők igényei, és ezt a kínaiak ügyesen kihasználják.

A közeljövőben két fejleményre lehet számítani. Egyrészt, a kínai (túl)kapacitások tovább fognak növekedni, ezzel együtt az export is, hacsak nem történik durva beavatkozás. Másrészt, ilyen durva beavatkozásra szinte biztosan sor fog kerülni Trump részéről, aki a kampányban 60%-os vám bevezetését ígérte minden kínai termékre. Ha ez csak alkualapnak tekinthető is, amiből engedhet, valamit biztosan tenni fog az amerikai ipar védelmében. A kérdés, hogy ez mire lesz elegendő: a sikeres kínai diverzifikációnak köszönhetően valószínűleg nem sokra, ezért is várható további amerikai nyomásgyakorlás az EU-ra, hogy csatlakozzunk a Kína-ellenes fellépéshez, miközben magára az EU-ra is vámok kivetése várható. Az EU dilemmái és problémái tehát fokozódni fognak, mi pedig figyelemmel kísérjük, ez milyen hatással lehet majd Magyarország konnektivitás stratégiájára.